Uluslararası Ticaret ve Lojistik Alanında Modern Çalışmalar

Editör: Doç. Dr. Hasan Bardakçı

ÖZGÜR YAYINLARI

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Alanında Modern Çalışmalar

Editör:

Doç. Dr. Hasan Bardakçı

ÖZGÜR YAYINLARI

Published by
Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.
Certificate Number: 45503

15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şehitkamil/Gaziantep
+90.850 260 09 97
+90.532 289 82 15
www.ozguryayınlari.com
info@ozguryayinlari.com

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Alanında Modern Çalışmalar

Editör: Doç. Dr. Hasan Bardakçı

Language: Turkish-English
Publication Date: 2025
Cover design by Mehmet Çakır
Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0
Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-625-5757-24-1

DOI: https://doi.org/10.58830/ozgur.pub890

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/ This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:
Bardakçı, H. (ed) (2025). *Uluslararası Ticaret ve Lojistik Alanında Modern Çalışmalar.* Özgür Publications.
DOI: https://doi.org/10.58830/ozgur.pub890. License: CC-BY-NC 4.0

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see https://www.ozguryayinlari.com/

ÖZGÜR YAYINLARI

İçindekiler

Ön Söz iii

Bölüm 1

Sıvılaştırılmış Doğal Gaz İhracatının Kilit Oyuncuları: Bir Kümeleme Analizi 1
Başak Gül Akar
İlker İbrahim Avşar

Bölüm 2

1973 Petrol Krizi ve Uluslararası Ticaret Açısından Doğurduğu Sonuçlar 17
Fatime Nas

Bölüm 3

Türkiye ve Vietnam'ın İhracat Benzerliği ve Karşılaştırmalı Üstünlükleri: Küresel Ticarette Karşılaştırmalı Bir Analiz 37
Muhammed Fatih Aydemir

Bölüm 4

A Research on the Importance of Renewable Energy: The Case of the Next-11 67
Başak Gül Akar

Bölüm 5

Küresel Tedarik Zincirlerinin Yeniden Şekillenmesinde Ticari Diplomasi ve Türkiye'nin Çok Kutuplu Dünyadaki Rolü 83
Emrullah Bardakçı

Bölüm 3

Türkiye ve Vietnam'ın İhracat Benzerliği ve Karşılaştırmalı Üstünlükleri: Küresel Ticarette Karşılaştırmalı Bir Analiz

Muhammed Fatih Aydemir[1]

Özet

Türkiye ile Vietnam, özellikle son yıllarda, küresel ticarette daha fazla söz sahibi olan gelişmekte ülkelerin başında yer almaktadır. Bu ülkelerin uluslararası ticaretteki karşılaştırmalı üstünlüklerini ele almak oldukça önemlidir. Çalışmanın amacı, Türkiye ile Vietnam'ın ihracat benzerliğini ve iki ülke arasındaki karşılaştırmalı üstünlüğünün olduğu ürün gruplarını ortaya koymaktır. Bu amaçla 2001-2023 döneminin ele alındığı çalışmada, iki ülkenin 97 ürün grubundaki rekabet avantajları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada, Türkiye ile Vietnam arasındaki ihracat benzerliğinin genel olarak arttığı ve birbirine rakip ülkeler haline geldiği anlaşılmıştır. Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğünün en yüksek olduğu ürün grubu "Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça" olurken, Vietnam'ın karşılaştırmalı üstünlüğünün en yüksek olduğu ürün grubu "Elektrikli Makina Cihaz Aksam" olmuştur. Benzer şekilde, Türkiye'nin Vietnam karşısındaki en fazla karşılaştırmalı avantaja sahip olduğu ürün grubu "Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça", en fazla dezavantaja sahip olduğu ürün grubu ise "Elektrikli Makina Cihaz Aksam" olmuştur. Öte yandan, iki ülkenin en çok rekabet ettiği ürün grupları arasında "Sert Kabuklu Meyveler", "Örme Giyim Eşyası" ve "Örülmemiş Giyim Eşyası" yer almıştır. Ancak bu ürün gruplarında Türkiye'nin Vietnam karşısındaki karşılaştırmalı avantajı azalmış, Vietnam daha rekabetçi hale gelmiştir.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Bölümü, mfaydemir@uludag.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-4248-9057

https://doi.org/10.58830/ozgur.pub890.c3662

1. Giriş

Türkiye ve Vietnam gibi gelişmekte olan ekonomiler, ihracata dayalı büyüme stratejileri ile artan büyüme ve küresel üretim entegrasyonu sayesinde uluslararası pazarlarda dikkat çekici bir konuma ulaşmıştır (Dünya Ticaret Örgütü, 2023). Hem Türkiye hem de Vietnam dinamik ihracatçılar olarak sınıflandırılsa da, ticaret yapıları, özellikle sektörel yapı, bölgesel yönelim ve teknolojik ilerleme açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Türkiye'nin ihracatı, güçlü endüstriyel ve yarı endüstriyel ürünlerle daha yüksek bir çeşitlilik gösterirken, Vietnam'ın ihracat profili tekstil, ayakkabı ve elektronik gibi emek yoğun ve yabancı yatırım odaklı sektörlerde daha çok yoğunlaşmıştır. Her iki ülkenin de ekonomik gelişiminde ve uluslararası ticarette rekabet avantajı kazanmasında, ihracat önemli bir rol oynamaktadır. Hatta Vietnam'ın ihracatı, ülke Gayri Safi Hasılası'nın üzerine çıkmıştır (Dünya Bankası, 2024). İhracatta rekabet avantajı elde edebilmek sadece döviz geliri sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda endüstriyel gelişmeye, yeni ve nitelikli istihdam oluşturulmasına ve küresel değer zincirlerine entegrasyona katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Vietnam'ın karşılaştırmalı rekabet gücü analizi, iki ülkenin ticari dönüşümleri, kalkınma stratejileri ve geleceğe yönelik atılan adımlar açısından önem arz etmektedir.

Türkiye özellikle otomotiv, makine ve tekstil başta olmak üzere birçok sektörde gelişmiş sanayi altyapısıyla ihracatını arttırırken (Aydemir, 2024), Vietnam yüksek DYY girişleri sağlayan çokuluslu şirketlerin (ÇUŞ) etkisiyle ihracatını yükseltmektedir (Dünya Bankası, 2024). Ancak Vietnam'ın ihracatta yerli şirketlerin payının düşük olması, ihracatta yabancı şirketlere olan bağımlılığı arttırmaktadır. İki ülke de orta-yüksek teknolojili ürünlerde ihracatını arttırırken, Vietnam'ın yerli firmaları daha çok düşük-orta teknolojili ürünlerde uzmanlaşmıştır (Tran, Truong ve Van Dong, 2024). Türkiye Avrupa, Orta Doğu ve Afrika üçgeninde lojistik konumu ile öne çıkarken, Vietnam ise Çin, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ve Pasifik ülkelerine yakınlığı ile Asya üretim üssü olma avantajını kullanmaya çalışmaktadır. Her iki ülke de birçok STA ile bölgesel ticaret anlaşmaları ile dünya pazarlarına entegrasyon sağlamaktadır. Özellikle Türkiye AB ile yaptığı Gümrük Birliği anlaşmasının etkisi ile ihracatında dönüşüm yaşarken, Vietnam ise Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) ve AB-Vietnam STA başta olmak üzere birçok STA ve bölgesel ticaret anlaşmaları ile farklı pazarlarda güçlenmektedir. Bu durum Türkiye'nin AB pazarlarından oldukça fazla etkilenmesine neden olurken, son yıllarda AB pazarına bağımlılık azalmaya başlamıştır. Türkiye bulunduğu konum itibariyle artan jeopolitik riskler ile karşılaşırken, Vietnam ise ABD-Çin arasında yaşanan ticaret savaşından daha çok olumlu yönde etkilenmiştir (Dhar vd., 2023). Ayrıca iki

ülke de küresel tedarik zincirlerine gün geçtikçe daha fazla uyum sağlamak için lojistik altyapıya daha fazla yatırıma girişmiştir. 2023 yılı verilerine göre Türkiye 1.130 trilyon dolar ile ekonomik büyüklük bakımından Vietnam'ın (433 milyar dolar) önünde yer almıştır. Ancak ihracatta ise Türkiye, Vietnam'ın arkasında kalmıştır (IMF, 2025). Geçmişte daha fazla ihracat değerine sahip olan Türkiye'nin ihracatı hızla artmış olsa da, Vietnam'ın ihracatındaki yükseliş daha fazla olmuştur. 2023 verilerine göre dünya ihracat sıralamasında Vietnam 23.sırada, Türkiye ise 29.sırada yer almıştır (Trade Map, 2025a; Trade Map, 2025c).

Gelişmekte olan ülkeler içinde Türkiye ve Vietnam dünya ticaretinde önemli ülkeler olmakla birlikte, yazarın yaptığı araştırmaya göre, Türkiye ile Vietnam'ın karşılaştırmalı üstünlüğünü ve/veya ihracat benzerliğini ele alan çalışma ile karşılaşılmamıştır. Çalışmada bu boşluğu doldurmak için, ESI ve NRCA endeksleri tamamlayıcı olarak birlikte kullanılmıştır. Bu bakış açısıyla çalışmanın amacı, Türkiye ile Vietnam'ın ihracat benzerliğini ve iki ülke arasındaki karşılaştırmalı üstünlüğünün olduğu ürün gruplarını ortaya koymaktır. Bu amaçla 2001-2023 döneminin ele alındığı çalışmada, iki ülkenin 97 ürün grubundaki rekabet avantajları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada üç aşamalı bir süreç izlenmiştir. İlk aşamada, ESI ile iki ülkenin dünya pazarlarında birbiriyle rekabet içinde olup olmadıkları belirlenmiştir. İkinci aşamada, NRCA endeksi ile iki ülkenin dünya pazarlarında hangi ürün gruplarında avantajlı ve dezavantajlı oldukları ortaya konulmuştur. Üçüncü aşamada, Türkiye'nin Vietnam ile ülke karşılaştırmalı NRCA bulgularına ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular üzerinden tartışma yapılmış, politika önerileri oluşturulmuştur. Böylelikle çalışmanın literatüre, politika yapıcılara ve uygulayıcılara katkı sağlaması düşünülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

2.1. Kavramsal Çerçeve

Ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüğünün temeli, David Ricardo tarafından öne sürülen "Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi"ne dayanmaktadır (Yüksel ve Sarıdoğan, 2011). Bu teoriye göre bir ülke bir üründe mutlak anlamda diğerinden daha verimli (daha düşük maliyetli üretim) olmasa bile, her ürün için göreli verimlilik farklarına göre uzmanlaşarak toplam refahı artırabilir (Yazıcıoğlu, 2022). Bu teorinin farklı bir boyutunu ele alan Heckscher-Ohlin yaklaşımında ise ülkeler, bol olarak sahip oldukları üretim faktörlerine dayalı malların ihracatında avantaj kazanmaktadır (Gültekin, 2022; Yılmazer, Çınar ve Duva, 2024). Böylelikle, bir ülkenin sanayi yapısı ve kaynak varlıkları, karşılaştırmalı üstünlüğünü belirlemektedir.

Balassa (1965), bu teoriyi uygulamalı hale getirmek için "Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler" (RCA) endeksini geliştirmiştir (Danna-Buitrago ve Stellian, 2022). RCA endeksi, ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüklerinin analizinde en çok kullanılan endeks olmakla birlikte, bazı dezavantajlara sahiptir. Bunların en önemlisi "asimetri sorunu" olarak bilinmektedir (Yu, Cai ve Leung, 2009). RCA endeksinde 0 ile 1 arasındaki değerler karşılaştırmalı dezavantajı, 1 ile sonsuz arasındaki değerler ise karşılaştırmalı avantajı belirtmektedir (Demirtaş ve Artık, 2022). Bu nedenle asimetri sorunu ülke karşılaştırmalı çalışmalar için daha büyük bir sorun haline gelebilmektedir. Çünkü iki ülke karşılaştırıldığında, aynı RCA değerlerine sahip olsalar bile, aslında aynı düzeyde karşılaştırmalı avantaja veya dezavantaja sahip olmayabilir. Bunun üstesinden gelebilmek amacıyla Yu vd. (2009) "Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler" (NRCA) endeksini geliştirmiştir. Bu endeks -1 ile 1 arasında değerler almakta, asimetri sorunu ortadan kalkmaktadır. Böylelikle NRCA endeksi ile ülkeler arasındaki karşılaştırmalı üstünlüğün kapsamı ve karşılaştırılabilirliği mümkün hale gelmektedir (Aydemir, 2025, Demir, 2022). Ayrıca, bir ülkenin veya ürün grubunun karşılaştırmalı üstünlüğünü ölçmek için de kullanılmaktadır (Demir, 2020; Saki vd., 2019).

Öte yandan, Finger ve Kreinin (1979) tarafından ülkelerin ihracat benzerliğini veya farklılığını ölçmek için "İhracat Benzerlik Endeksi" (ESI) oluşturulmuştur. Karşılaştırmalı üstünlük endekslerinden farklı olarak bu endeksin amacı iki veya daha fazla ülkenin ihraç ettiği ürünlerin birbirine ne kadar benzeştiğini ya da farklılaştığını tespit etmektedir. İhracat benzerliği 0 ile 100 arasında değerler almaktadır. 100'e yakın değerler, iki ülkenin ihracatının birbirine benzeştiğini, dolayısıyla birbirine rakip ülkeler haline geldiğini göstermektedir (Çimen ve Ertekin, 2025). 0'a yakın değerler ise iki ülkenin ihracatını yaptığı ürünlerin birbirinden oldukça farklı olduğuna işaret etmektedir (Aulia vd., 2020).

NRCA ve ESI birbirinden farklı endeksler olarak bu çalışmada birbirinin tamamlayıcısı olarak kullanılmıştır. Her iki endeksin birlikte kullanımı, bir ya da daha fazla ülkenin ticaret pozisyonu hakkında daha zengin ve daha ayrıntılı bir bakış açısı oluşturmaktadır. ESI ile bir ülkenin potansiyel rakiplerinin kim olduğunu belirlenebilirken, ilgili ülkenin rekabetteki konumunun ne kadar güçlü olduğu hakkında bilgi sağlamamaktadır. Diğer taraftan NRCA ise bir ülkenin belirli bir sektördeki rekabet gücünü veya zayıflıklarını ölçebilmektedir, ancak ilgili ülkenin doğrudan rakiplerinin kim olduğu hakkında fikir vermemektedir. Her iki endeks ile bir ülkenin rakip veya rakiplerinin ortaya konulması sağlanmakta, hem de ülkenin hangi

sektör veya sektörlerde karşılaştırmalı avantajı ya da dezavantajı ortaya konulabilmektedir.

2.2. Literatür Taraması

Türkiye ile Vietnam'ın dış ticaretini ele alan literatür taraması yapılmıştır. Ancak iki ülkenin ihracat benzerliğine yönelik herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu nedenle iki ülkenin de yer aldığı karşılaştırmalı üstünlük çalışmalarının literatür incelemesine odaklanılmıştır. Sınırlı sayıda çalışmanın bu çerçevede yapıldığı görülmüştür.

Shinoj ve Mathur (2008), Hindistan'ın tarım ürünleri ihracatındaki karşılaştırmalı üstünlüğünü önde gelen Asya ülkeleri ile birlikte değerlendirmiştir. 1991-2004 döneminde Türkiye'nin yaş meyve ihracatında, Vietnam'ın kahve ve kaju ihracatında rekabet üstünlüğüne sahip olduğu belirtilmiştir.

Aytun ve Kılıçaslan (2018), teknoloji yoğunluklarına göre belli sektörlerde Türkiye ve seçilmiş ülkeler kapsamında bu ülkelerin rekabet edilebilirliğini ve uluslararası ticarete uyumuna ilişkin sabit pazar payı analizi yapmıştır. 1995-2014 dönemini kapsayan çalışmada, Vietnam'ın Türkiye'ye göre özellikle orta ve yüksek teknolojili ürünlerde rekabet edilebilirliğinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kathuria (2018), Hindistan ve önde gelen ülkelerin tekstil ve giyim endüstrisindeki rekabet gücünü analiz etmiştir. 2003 ile 2013 verilerinin ele alındığı çalışmada Vietnam'ın tekstil ve giyim endüstrisinde güçlü bir konuma ulaştığı, Türkiye'nin de önemli bir rekabet gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Kurt (2018), Türkiye ile Vietnam'ın yer aldığı belli başlı çay üreticisi ülkelerin çay sektöründeki rekabet gücünü incelemiştir. Çalışma sonucunda Vietnam'ın çay sektöründe Türkiye'ye göre daha yüksek rekabet gücüne sahip olduğu anlaşılmıştır.

Kuşat (2019), su ürünleri sektöründe Türkiye ve Vietnam da dahil olmak üzere rekabet gücü analizi yapmıştır. 2013-2017 döneminin ele alındığı çalışmada, su ürünleri sektöründe Vietnam'ın Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Karabay ve Sarıçoban (2021), Türkiye'nin önde gelen ülkeler ile birlikte teknik tekstil ürünlerindeki uzmanlaşmasını ve rekabet gücünü ele almıştır. Çalışmaya göre, 2008-2019 döneminde Vietnam ile Türkiye'nin daha çok benzer teknik tekstil ürünlerinde uzmanlaştığı ve bu ürünlerde rekabet avantajı elde ettiği anlaşılmıştır.

Halife (2022), tekstil sektöründe Türkiye ile sektörün önde gelen ülkeleri arasındaki rekabet üstünlüğünü analiz etmiştir. 2010-2019 dönemi verilerine dayanan çalışmada, Vietnam'ın tekstil sektöründe Türkiye'ye göre daha yüksek rekabet gücüne sahip olduğu belirlenmiştir.

Zhang ve Sun (2022), Çin ile kuşak ve yol projesinde yer alan ülkelerin tarım ürün ürünleri ihracatındaki rekabet gücünü ele almıştır. 2000-2018 döneminin ele alındığı çalışmada, Türkiye'nin taze sebzede, Vietnam'ın ise sert kabuklu meyveler ve tahıllarda rekabet gücünün yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kurt (2023), 2015 yılı için imalat sanayi sektörü dış ticareti üzerine yaptığı çalışmada Türkiye ile Vietnam'ın geçmişte birbirine önemli bir karşılaştırmalı üstünlük sağlamadığını, ancak son yıllarda Vietnam'ın imalat sektöründeki rekabet gücünün hızla arttığını tespit etmiştir. Sonuç olarak, Vietnam'ın imalat sanayi sektöründe Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Özaytürk ve Özekenci (2024), tekstil sektöründe en fazla ihracat yapan ülkelerin rekabet gücünü incelemiştir. Tekstil sektöründeki uluslararası rekabet gücü performansı açısından Türkiye, Vietnam'ın önünde yer almıştır.

Islam ve Das (2025), 2012-2022 dönemi için küresel doğal elyaf ihracatına yönelik yaptıkları çalışmada Türkiye'nin Pamuk'ta, Vietnam'ın ise İpek'te rekabet gücünü arttırdığı tespit edilmiştir.

Özbaş (2025), tekstil ve hazır giyim sektöründe 2005-2022 dönemi için Türkiye ve rakip ülkeler arasındaki rekabeti incelemiştir. Çalışmaya göre Vietnam'ın hazır giyim sektöründe Türkiye için önemli bir rakip olduğu ortaya çıkmıştır.

3. Türkiye ve Vietnam'ın Genel Dış Ticaret Görünümü

Türkiye ve Vietnam özellikle son dönemlerde hızlı bir ekonomik büyüme göstermiştir. İki ülke de birçok ürünün ihracatını ve ithalatını yapmaktadır. İki ülkenin dünyadaki rekabet güçlerinde özellikle ihracatın önemli bir rolü bulunmaktadır. Her iki ülkenin de dış ticaret verilerinin görüldüğü bu kısımda, öncelikle Tablo 1'de Türkiye'nin dış ticaretinin bir özetine yer verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (Bin ABD Doları)

	İhracat	İthalat	Ticaret Hacmi	Net Ticaret	Dünya İhracatındaki Payı	Dünya İthalatındaki Payı
2001	31333944	41399079	72733023	-10065135	0.005	0.007
2002	36059089	51550082	87609171	-15490993	0.006	0.008
2003	47252564	69337117	116589681	-22084553	0.006	0.009
2004	63167153	97537611	160704764	-34370458	0.007	0.010
2005	73476408	116770590	190246998	-43294182	0.007	0.011
2006	85534462	139571710	225106172	-54037248	0.007	0.011
2007	107271750	170062715	277334465	-62790965	0.008	0.012
2008	132027196	201963574	333990770	-69936378	0.008	0.012
2009	102142613	140928421	243071034	-38785808	0.008	0.011
2010	113883219	185544332	299427551	-71661113	0.008	0.012
2011	134906869	240841676	375748545	-105934807	0.007	0.013
2012	152461737	236545141	389006878	-84083404	0.008	0.013
2013	161480915	260822803	422303718	-99341888	0.009	0.014
2014	166504862	251142429	417647291	-84637567	0.009	0.013
2015	143844066	207235628	351079694	-63391562	0.009	0.012
2016	142606247	198601934	341208181	-55995687	0.009	0.012
2017	156992940	233799651	390792591	-76806711	0.009	0.013
2018	167923862	223046879	390970741	-55123017	0.009	0.011
2019	180870841	210346890	391217731	-29476049	0.010	0.011
2020	169657940	219514373	389172313	-49856433	0.010	0.012
2021	225264314	271422758	496687072	-46158444	0.010	0.012
2022	254171899	363710987	617882886	-109539088	0.010	0.014
2023	255627429	361966913	617594342	-106339484	0.011	0.015

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025b) verileri ile oluşturulmuştur.

Tablo 1'de, Türkiye'nin 2001-2023 dönemindeki dış değerlerinde önemli artışlar yaşandığı görülmüştür. 2001 yılında 31 milyar ABD doları olan ihracat, 2023 yılında 256 milyar ABD dolarına yaklaşmıştır. Ancak, dönem boyunca ithalat, ihracatın üzerinde gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle, Türkiye dönem boyunca dış ticaret açığı vermiştir. Türkiye'nin dünya ticaretinden aldığı pay artsa da, bu daha çok ithalat yönlü gerçekleşmiştir.

Çalışma açısından Türkiye'nin dış ticaret verilerindeki değişimler kadar, özellikle ihracattaki büyüme de dikkate alınarak, Türkiye'nin en çok ihraç ettiği ürünlerdeki değişimi de görmek önem kazanmıştır. Bu çerçevede, iki haneli "Harmonize Sistem" (HS) ürün gruplarına göre Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. Türkiye'nin En Çok İhraç Ettiği İlk 10 Ürün Grubu

2001	2005	2010	2015	2020	2023
Örme Giyim Eşyası	Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça	Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça	Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça	Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça	Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça
Örülmemiş Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine
Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Demir ve Çelik	İnci, Kıymetli Taş ve Metal	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Mineral Yakıtlar ve Yağlar
Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Örme Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası	Demir ve Çelik	Elektrikli Makina Cihaz Aksam
Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Demir ve Çelik	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Örme Giyim Eşyası	İnci, Kıymetli Taş ve Metal
Sert Kabuklu Meyveler	Örülmemiş Giyim Eşyası	Demir ve Çelikten Eşya	Demir ve Çelik	Plastikler ve Mamulleri	Plastikler ve Mamulleri
Dokuma Eşya	Demir ve Çelikten Eşya	Örülmemiş Giyim Eşyası	Örülmemiş Giyim Eşyası	İnci, Kıymetli Taş ve Metal	Örme Giyim Eşyası
Demir ve Çelikten Eşya	Mineral yakıtlar ve yağlar	Mineral yakıtlar ve yağlar	Demir ve Çelikten Eşya	Örülmemiş Giyim Eşyası	Demir ve Çelikten Eşya
Pamuk Pamuktan Dokumalar	Sert Kabuklu Meyveler	İnci, Kıymetli Taş ve Metal	Plastikler ve Mamulleri	Demir ve Çelikten Eşya	Demir ve Çelik
Hava ve Uzay Taşıtları Aksam Parça	Dokuma Eşya	Plastikler ve Mamulleri	Mineral Yakıtlar ve Yağlar	Sert Kabuklu Meyveler	Örülmemiş Giyim Eşyası

Kaynak: Trade Map (2025a) verileri ile oluşturulmuştur.

Tablo 2'de, Türkiye'nin ilk 10 ihracat ürün grubu kaleminde yıllara göre önemli değişimler olmuştur. Tablo 1 de dikkate alındığında, ihracatın sadece değer olarak büyümediği, aynı zamanda çeşitlendiği ve dönüştüğü gözlenmiştir. Bu dönüşüm daha çok emek yoğun tekstil ürünlerinden daha teknoloji ve sermaye yoğun makine/otomotiv ürünlerine ve daha sonra enerji/metal/hammadde ağırlıklı kalemlere doğru gerçekleşmiştir.

Tablo 3. Vietnam'ın Dış Ticaret Verileri (Bin ABD Doları)

	İhracat	İthalat	Ticaret Hacmi	Net Ticaret	Dünya İhracatındaki Payı	Dünya İthalatındaki Payı
2001	15029192	16217931	31247123	-1188739	0.002	0.003
2002	16706053	19745554	36451607	-3039501	0.003	0.003
2003	20149324	25255778	45405102	-5106454	0.003	0.003
2004	26485035	31968820	58453855	-5483785	0.003	0.003
2005	32447129	36761116	69208245	-4313987	0.003	0.003
2006	39826223	44891116	84717339	-5064893	0.003	0.004
2007	48561343	62764688	111326031	-14203345	0.004	0.004
2008	62685130	80713829	143398959	-18028699	0.004	0.005
2009	57096274	69948810	127045084	-12852536	0.005	0.006
2010	72236665	84838553	157075218	-12601888	0.005	0.006
2011	96905674	106749854	203655528	-9844180	0.005	0.006
2012	114529171	113780431	228309602	748740	0.006	0.006
2013	132032854	132032531	264065385	323	0.007	0.007
2014	150217139	147839048	298056187	2378091	0.008	0.008
2015	162016742	165775858	327792600	-3759116	0.010	0.010
2016	176580787	174978350	351559137	1602437	0.011	0.011
2017	215118607	213215299	428333906	1903308	0.012	0.012
2018	243698698	236868823	480567521	6829875	0.013	0.012
2019	264610323	253442016	518052339	11168307	0.014	0.013
2020	281441457	261309452	542750909	20132005	0.016	0.015
2021	335792598	330752261	666544859	5040337	0.015	0.015
2022	370909157	358788815	729697972	12120342	0.015	0.014
2023	353077513	325443689	678521202	27633824	0.015	0.014

Kaynak: Trade Map (2025c) ve Trade Map (2025d) verileri ile oluşturulmuştur.

Tablo 3'e göre, Vietnam'ın dış ticaret değerlerinde önemli artışlar olmuştur. Vietnam'ın ihracatı 2001 yılında 15 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Yıllar içinde Vietnam'ın ihracatında dalgalanmalar olsa da, ele alınan dönemde ciddi bir ihracat artışı olmuştur. Özellikle 2022 yılında Vietnam'ın ihracatı yaklaşık 371 milyar dolara kadar ulaşmıştır. 2023 yılında ise biraz düşüş olmuş, yaklaşık olarak 353 milyar dolar olmuştur. Böylelikle ülkenin GSYİH'sinin yaklaşık yarısı doğrudan veya dolaylı olarak ihracat sektörü tarafından sağlanmakta ve her iki istihdamdan biri ihracata bağlı olup, bu durum Vietnam'ı Singapur hariç Doğu Asya'nın en fazla ticarete bağımlı ekonomisi haline getirmiştir (Dünya Bankası, 2024). 2012 yılına kadar Vietnam'ın ithalatı ise ihracata göre daha yüksek olmuş, bu dönemde dış ticaret açığı oluşmuştur. 2012'den itibaren (2015 yılı hariç) genellikle dış ticaret fazlası verilmiş, dış ticaret fazlası genellikle artarak devam etmiştir. Özellikle 2023 yılında Vietnam'ın dış ticaret fazlası 28 milyar dolara yaklaşmıştır. Dolayısıyla ihracattaki büyüme, ithalattaki büyüme üzerinde gerçekleşmiştir. Ayrıca Vietnam'ın dünya ticaretinden aldığı pay, bu dönemde binde 2 seviyesinden binde 15 seviyelerine ulaşmıştır. Daha da önemlisi Vietnam'ın ihracatı, Türkiye'ye göre daha fazla artış göstermiştir.

Tablo 4. Vietnam'ın En Çok İhraç Ettiği İlk 10 Ürün Grubu

2001	2005	2010	2015	2020	2023
Mineral Yakıtlar ve Yağlar	Mineral Yakıtlar ve Yağlar	Mineral Yakıtlar ve Yağlar	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Elektrikli Makina Cihaz Aksam
Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar	Ayakkabı vb.	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Ayakkabı vb.	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine
Ayakkabı vb.	Örülmemiş Giyim Eşyası	Ayakkabı vb.	Örülmemiş Giyim Eşyası	Ayakkabı vb.	Ayakkabı vb.
Örülmemiş Giyim Eşyası	Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar	Örülmemiş Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası	Örülmemiş Giyim Eşyası
Buğday-Hububat	Örme Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Örülmemiş Giyim Eşyası	Örme Giyim Eşyası
Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar	Mobilya	Mobilya	Mobilya
Elektrikli Makina Cihaz Aksam	Mobilya	Buğday-Hububat	Mineral Yakıtlar ve Yağlar	Balıklar ve suda Yaşayan Canlılar	Demir ve Çelik
Kahve, Çay ve Baharat	Buğday-Hububat	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar	Demir ve Çelik	Plastikler ve Mamulleri
Sert Kabuklu Meyveler	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makine	Mobilya	Kahve, Çay ve Baharat	Plastikler ve Mamulleri	Sert Kabuklu Meyveler
Örme Giyim Eşyası	Kahve, Çay ve Baharat	Kauçuk ve Mamulleri	Optik Alet ve Cihaz	Sert Kabuklu Meyveler	Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar

Kaynak: Trade Map (2025c) verileri ile oluşturulmuştur.

Tablo 4'e göre, Vietnam'da 2001 yılında balıkçılık, ayakkabı, tekstil ve tarım ürünleri ihracatta öne çıkarken; 2020'lere gelindiğinde elektronik ve makine sektörü belirgin bir üstünlük kazanmıştır. Bu süreçte, ülkenin ihracat yapısında belirgin dönüşümler olmuştur. Özellikle tarım ve emek-yoğun ürünlerden teknoloji-yoğun sanayi ürünlerine doğru bir kayma yaşanmıştır.

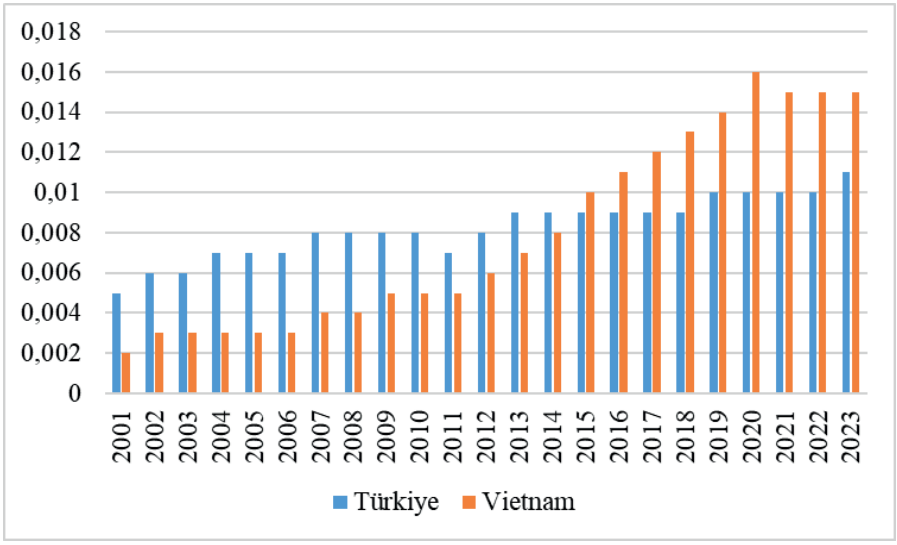

Şekil 1. İki Ülkenin Dünya İhracatındaki Payları

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Şekil 1'e göre, Türkiye'nin dünya ihracatındaki payı 2001 yılında binde 5 iken, yıllar içinde bu pay genellikle yükselmiştir. 2023 yılına gelindiğinde Türkiye'nin ihracat payı binde 11'e kadar yükselmiştir. Vietnam'ın 2001 yılındaki dünya ihracatından aldığı pay binde 2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ele alınan dönemde, Türkiye'ye göre Vietnam'ın ihracatı daha hızlı artmıştır. Özellikle 2015 yılından itibaren Vietnam'ın dünya ihracatından aldığı pay binde 10'a yükselerek, Türkiye'nin ihracattan aldığı payı geçmiştir. 2020 yılında binde 16'ya kadar yükselen Vietnam'ın ihracat payı, sonraki yıllarda binde 15 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Vietnam dünya ihracatından aldığı pay olarak Türkiye'den daha iyi performans göstermiştir.

4. Veri Seti ve Yöntem

4.1. Veri Seti

Türkiye ile Vietnam'ın dış ticaret verilerinin kullanıldığı bu çalışmada, veriler Trade Map veritabanından elde edilmiştir. Veri dönemi olarak 2001-2023 dönemi tercih edilmiştir. Bu tercihin yapılmasında, Trade Map veritabanında sadece bu döneme ait verilerin olması etkili olmuştur. Aynı zamanda iki haneli Harmonize Sistem (HS) kodlarına göre 97 ürün grubu çalışmada dikkate alınmıştır.

4.2. Yöntem

Bu çalışmada ülkelerin belirli ürün gruplarında ve birbirlerine göre karşılaştırmalı üstünlüklerini ölçmek amacıyla İhracat Benzerlik Endeksi (ESI) ve Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (NRCA) endeksleri kullanılmıştır.

4.2.1. İhracat Benzerlik Endeksi (ESI)

Finger ve Kreinin (1979) tarafından ülkelerin ihracat benzerliğini ölçmek için geliştirilen bu endeks, bir ülkenin veya ülke grubunun uluslararası pazardaki rakiplerini belirlemek için kullanılmaktadır. Ülkeler benzer ürün ya da ürün gruplarında daha fazla ihracata giriştiklerinde uluslararası pazarlarda birbirleriyle rekabet etmektedir. Bu nedenle, güçlü ihracat benzerliğine sahip ülkelerin birbirleriyle yoğun bir rekabet içinde olduğu kabul edilmektedir (Erkan, 2012: 106). Bu endeks, Eşitlik 1 kullanılarak hesaplanmaktadır:

$$ESI\left(ab,w\right)=\sum_{j}^{n}min\left(\frac{X_a^j}{X_a},\frac{X_b^j}{X_b}\right)*100 \qquad (1)$$

$ESI\left(ab,w\right)=$ *a* ülkesi ile *b* ülkesi arasındaki ihracat benzerlik derecesini,

$\frac{X_a^j}{X_a}=$ *a* ülkesinin dünyaya yaptığı *j* ürün grubu ihracatının, dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı,

$\frac{X_b^j}{X_b}$ = b ülkesinin dünyaya yaptığı j ürün grubu ihracatının, dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payını belirtmektedir.

Ülkelerin hedef pazara ihraç ettikleri benzer ürünlerin oranları eşit olduğunda endeks 100 değerini almaktadır. Ancak, ülkeler hedef ülkeye veya dünya pazarına tamamen farklı ürün kompozisyonları ihraç ettiğinde endeks 0 değerini almaktadır (Altay, 2008: 224). Bu endeksin daha yüksek (daha düşük) değerleri, ihracat benzerliğinin daha yüksek (daha düşük) derecesini veya ihracat tamamlayıcılığının daha düşük (daha yüksek) derecesini göstermektedir. Endeks değerlerindeki artış, a ve b ülkelerinin ihracatlarının ikame edilebilir olduğunu veya iki ülkenin rekabetçi hale geldiğini göstermektedir (Hoang, 2018: 466).

4.2.2. Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (NRCA) Endeksleri

Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (NRCA) endeksi, Yu vd. (2009) tarafından geliştirilmiştir. Bu endeks, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (RCA) endeksinin asimetri sorununu aşmak için oluşturulmuştur. NRCA endeksinin arkasındaki ana fikir, her ülke veya ürünün karşılaştırmalı üstünlük açısından nötr olmasıdır (Demir, 2022). Buna göre, tek bir ülke tüm ürün gruplarında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olamamaktadır. Bu endeks, bir ülkenin ihracatının küresel ihracat pazarından ne ölçüde farklılaştığını değerlendirdiği için uygun bir karşılaştırmalı üstünlük endeksi olarak kabul edilmektedir (Hasan, Swazan ve Das, 2024). NRCA endeksi, Eşitlik 2'de gösterilmiştir (Yu vd., 2009: 270):

$$NRCA_j^i = \frac{\Delta E_j^i}{E} = \frac{E_j^i}{E} - \left(\frac{E_j \, x \, E^i}{E \, x \, E} \right) \qquad (2)$$

E_j^i : i ülkesinin j ürün grubu ihracatını,

E_j : Dünya j ürün grubu ihracatını,

E^i : i ülkesinin toplam ihracatını,

E : Toplam dünya ihracatını,

NRCA > 0: Karşılaştırmalı üstünlüğe,

NRCA < 0: Karşılaştırmalı dezavantaja,

NRCA = 0: Nötr bir duruma işaret etmektedir (Hasan vd., 2024: 8).

Yu vd. (2009) aynı zamanda ülke karşılaştırmasına yönelik NRCA endeksi türetmiştir. Bir ürün grubundaki ülkeler arasındaki karşılaştırma için birinci ülke ile ikinci ülkenin NRCA değerleri arasındaki fark hesaplanmakta, ülkeler arasında karşılaştırma yapmak kolaylaşmaktadır. Ülke karşılaştırmalı NRCA değerleri, Eşitlik 3'teki gibi hesaplanmaktadır:

$$\Delta NRCA_i^{1-2} = NRCA_j^1 - NRCA_j^2 = \frac{E_j}{E}\left[\left(\frac{E_j^1}{E_j} - \frac{E^1}{E}\right) - \left(\frac{E_j^2}{E_j} - \frac{E^2}{E}\right)\right] \quad (3)$$

$\Delta NRCA_i^{1-2}$: İki ülkenin j ürün grubundaki karşılaştırmasını,

Ej : Dünya toplam j ürün grubu ihracatını,

E : Toplam dünya ihracatını,

E_j^1 : Birinci ülkenin j ürün grubu ihracatını,

E^1 : Birinci ülkenin toplam ihracatını,

E_j^2 : İkinci ülkenin j ürün grubu ihracatını,

E^2 : İkinci ülkenin toplam ihracatını göstermektedir.

$\Delta NRCA_i^{1-2} > 0$ veya $\Delta NRCA_i^{1-2} < 0$ olduğunda, birinci ülkenin j ürün grubundaki ihracat performansının sırasıyla ikinci ülkenin ihracat performansından üstün veya daha düşük olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda $\left(\frac{E_j^1}{E_j} - \frac{E^1}{E}\right)$ birinci ülkenin j ürün grubundaki ihracat performansını, $\left(\frac{E_j^2}{E_j} - \frac{E^2}{E}\right)$ ikinci ülkenin ihracat performansını belirtmektedir. Böylelikle, birinci ülkenin j ürün grubunda ikinci ülkeye göre karşılaştırmalı üstünlüğe veya karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu anlaşılmaktadır (Yu vd., 2009: 274-275).

5. Bulgular

Bu çalışmada Türkiye ile Vietnam arasındaki rakip analizi için ESI değerlerine, ürün grupları karşılaştırmalı üstünlük bulgularına ulaşmak için NRCA endeks değerlerine yer verilmiştir. NRCA endeks bulguları, ülkelere göre ürün grupları karşılaştırmalı üstünlük değerleri ve ülke karşılaştırmalı NRCA değerleri ile iki farklı şekilde verilmiştir. İki ülke arasındaki ESI bulgularına, Şekil 2'de yer verilmiştir.

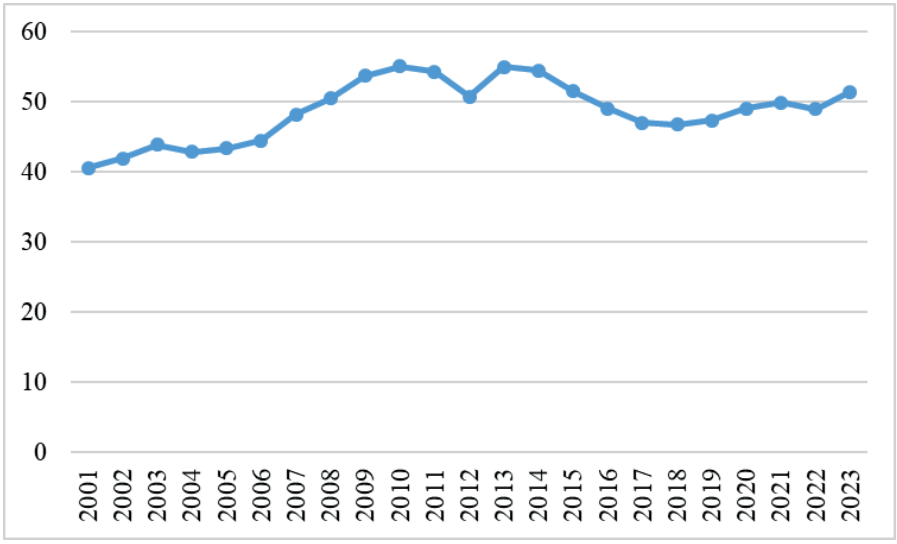

Şekil 2. Türkiye ile Vietnam Arasındaki İhracat Benzerliği

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Şekil 2'de, Türkiye ile Vietnam arasındaki ihracat benzerliği oldukça dalgalı bir seyir izlemiştir. 2001 yılında nispeten düşük olan ihracat benzerliği yıllar içinde yükselmiş, 2008 yılında 50'yi aşmıştır. 2008-2016 yılları arasında iki ülke arasındaki ihracat benzerliği yüksek olmuştur. 2016 yılından itibaren ihracat benzerliği kısmen azalsa da, 2023 yılında tekrar 50 değerini aşmıştır. Bu bakımdan iki ülke arasındaki ihracat benzerliğinin tekrar yükselmiş olması, iki ülke arasındaki rekabetin arttığına işaret etmektedir. Dolayısıyla dünya pazarında bu iki ülke birçok ürün grubunda birbiri ile rekabet halindedir. Bu iki ülkenin daha çok hangi ürün gruplarında birbirine rakip olduklarını tespit etmek amacıyla NRCA endeksleri kullanılmıştır. Tablo 5'te Türkiye'nin iki haneli HS ürün gruplarına göre dünya pazarındaki karşılaştırmalı üstünlüğüne yer verilmiştir.

Tablo 5. Türkiye'nin NRCA Değerlerine Göre En Yüksek 10 Ürün Grubu

2001		2005		2010		2015		2020		2023	
'61	0.00052	'61	0.00055	'61	0.00042	'61	0.00043	'87	0.00055	'87	0.00044
'62	0.00034	'62	0.00037	'72	0.00039	'87	0.00036	'61	0.00036	'61	0.00031
'72	0.00024	'87	0.00030	'87	0.00037	'71	0.00035	'72	0.00032	'73	0.00025
'08	0.00017	'72	0.00029	'62	0.00022	'62	0.00024	'62	0.00026	'62	0.00023
'63	0.00016	'08	0.00021	'73	0.00020	'72	0.00023	'73	0.00021	'08	0.00016
'52	0.00011	'63	0.00017	'08	0.00019	'08	0.00021	'08	0.00020	'71	0.00016
'55	0.00009	'73	0.00015	'25	0.00015	'73	0.00018	'57	0.00014	'72	0.00015
'73	0.00008	'20	0.00010	'63	0.00010	'25	0.00011	'25	0.00014	'76	0.00011
'25	0.00007	'25	0.00009	'57	0.00008	'57	0.00011	'20	0.00010	'39	0.00011
'20	0.00007	'52	0.00008	'20	0.00007	'20	0.00010	'76	0.00008	'57	0.00011

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Tablo 5'te Türkiye'nin en yüksek karşılaştırmalı üstünlük değerlerine sahip olduğu ürün grupları arasında 2001 ve 2005 yıllarında "Örme Giyim Eşyası" ('61), ilerleyen yıllarda "Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça" ('87) öne çıkmıştır. Bununla birlikte 2023 yılında "Örülmemiş Giyim Eşyası" ('62), "Demir ve Çelikten Eşya" ('73) ve "Alüminyum ve Alüminyum Eşya" ('76) Türkiye için karşılaştırmalı üstünlüğün yüksek olduğu ürün gruplarını oluşturmuştur.

Tablo 6. Vietnam'ın NRCA Değerlerine Göre En Yüksek 10 Ürün Grubu

2001		2005		2010		2015		2020		2023	
'27	0.00032	'27	0.00038	'64	0.00032	'85	0.00150	'85	0.00379	'85	0.00343
'03	0.00027	'64	0.00028	'62	0.00029	'64	0.00068	'64	0.00087	'64	0.00077
'64	0.00025	'62	0.00023	'61	0.00027	'62	0.00056	'61	0.00059	'62	0.00049
'62	0.00021	'03	0.00022	'03	0.00025	'61	0.00048	'62	0.00057	'61	0.00045
'09	0.00009	'61	0.00013	'10	0.00019	'03	0.00023	'94	0.00044	'94	0.00032
'10	0.00009	'10	0.00012	'09	0.00016	'09	0.00021	'03	0.00023	'08	0.00020
'08	0.00005	'94	0.00010	'94	0.00015	'94	0.00019	'08	0.00017	'03	0.00019
'42	0.00002	'09	0.00009	'40	0.00014	'08	0.00014	'09	0.00013	'09	0.00016
'04	0.00002	'40	0.00006	'08	0.00006	'42	0.00012	'52	0.00011	'40	0.00013
'63	0.00002	'08	0.00005	'16	0.00005	'10	0.00011	'40	0.00011	'44	0.00012

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Tablo 6'ya bakıldığında, 2001 yılında Vietnam'ın karşılaştırmalı üstünlüğünde ilk 10 içinde 5 ürün grubu ile tarım ürünlerinin yoğunluğu dikkat çekmiştir. Ancak bu ürünler zamanla yerini imalat ürünlerine bırakmıştır. 2023 yılına gelindiğinde sadece 3 tarım ürününde yüksek karşılaştırmalı üstünlük ile karşılaşılmıştır. 2001 ve 2005 yılında 27, 2010 yılında "Ayakkabı, Tozluk ve Benzeri" ('64) ve daha sonraki yıllarda ise "Elektrikli Makina Cihaz Aksam" ('85) ilk sırada yer almıştır. Diğer taraftan 2023 yılında "Ayakkabı, Tozluk ve Benzeri" ('64), "Örülmemiş Giyim Eşyası" ('62), "Örme Giyim Eşyası" ('61) ve "Mobilya, Aydınlatma, Prefabrik Yapı" ('94) NRCA değerlerinin en yüksek olduğu ürün grupları olmuştur.

Tablo 5 ve Tablo 6 birlikte değerlendirildiğinde, dört ürün grubunda iki ülkenin de belirli yıllarda karşılaştırmalı üstünlüğünün olduğu tespit edilmiştir. 2001 yılında her iki ülkenin de rekabetçi olduğu ürün grubunun "Dokuma Eşya" ('63) olduğu görülmüştür. Bu ürün grubunda Türkiye'nin rekabet avantajı, Vietnam'ın rekabet avantajından daha yüksek olmuştur. Diğer taraftan, '61, '62 ve '08 ürün gruplarında her iki ülkenin de yüksek NRCA değerlerine sahip olduğu gözlenmiştir. Bu ürün gruplarındaki rekabet avantajı yıllara göre grafiklerle gösterilmiştir.

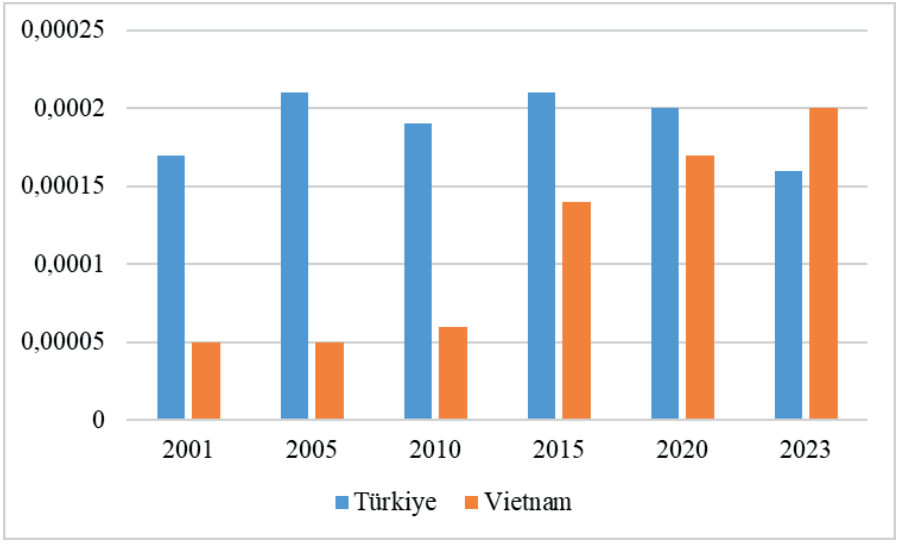

Şekil 3. "Sert Kabuklu Meyveler" ('08) için Türkiye ile Vietnam'ın Yıllara Göre NRCA Değerleri

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Şekil 3'e bakıldığında, "Sert Kabuklu Meyveler" ('08) ürün grubunda 2001, 2005, 2010, 2015 ve 2020 yıllarında Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğü Vietnam'a göre daha yüksek olmuştur. Ancak 2023 yılı itibariyle Vietnam, Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı avantaja sahip olmuştur. Türkiye'nin bu ürün grubundaki karşılaştırmalı üstünlüğü 2023 yılında düşüş eğiliminde olmakla birlikte genellikle dengeli bir seyir izlemiştir. Buna karşın, Vietnam bu ürün grubundaki karşılaştırmalı üstünlüğünü 2015 yılından itibaren ciddi bir şekilde arttırarak, 2023 yılında Türkiye'nin önüne geçmiştir.

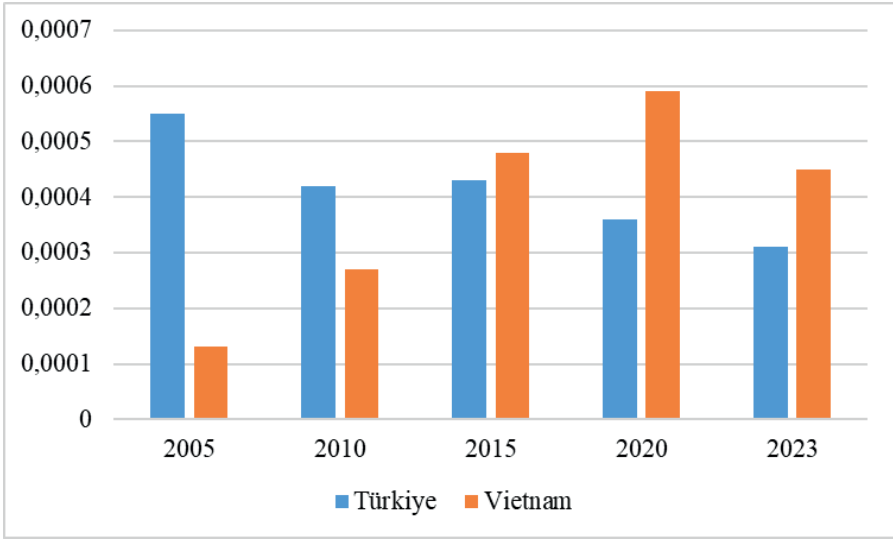

Şekil 4. "Örme Giyim Eşyası" ('61) için Türkiye ile Vietnam'ın Yıllara Göre NRCA Değerleri

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Şekil 4'e bakıldığında, "Örme Giyim Eşyası" ('61) ürün grubunda 2005, 2010 ve 2015 yıllarında Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğü Vietnam'a göre daha yüksek iken; 2020 ve 2023 yıllarında Vietnam, Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı avantaja sahip olmuştur. Dolayısıyla, Türkiye'nin bu ürün grubundaki karşılaştırmalı avantajı yıllar içinde azalırken, Vietnam'ın karşılaştırmalı avantajı (2023 yılı dışında) artış şeklinde olmuştur.

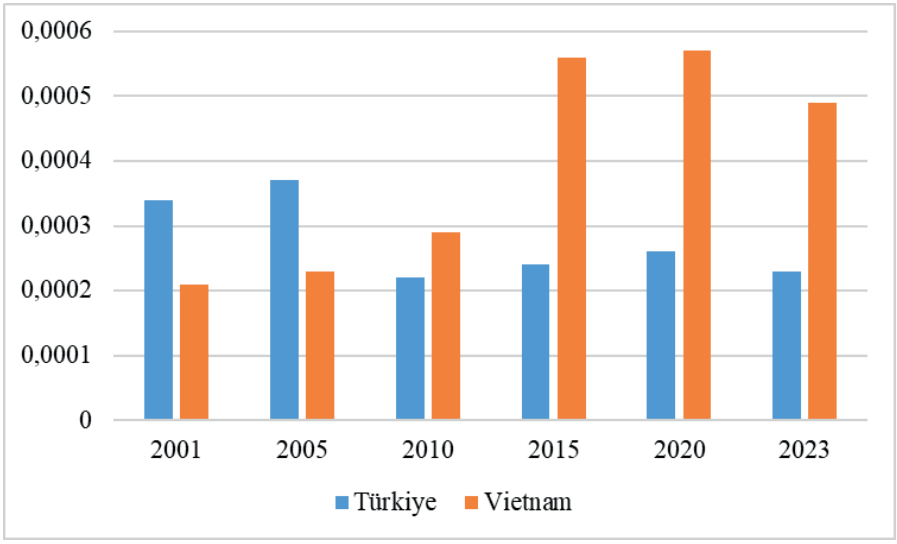

Şekil 5. "Örülmemiş Giyim Eşyası" ('62) için Türkiye ile Vietnam'ın Yıllara Göre NRCA Değerleri

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Şekil 5'e bakıldığında, "Örülmemiş Giyim Eşyası" ('62) ürün grubunda 2001 ve 2005 yıllarında Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğü Vietnam'a göre daha yüksek olmuştur. Ancak 2010, 2015, 2020 ve 2023 yıllarında Vietnam, Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı avantaja sahip olmuştur. Böylelikle bu ürün grubunda Vietnam'ın dünya pazarlarında Türkiye'den daha güçlü rekabet avantajına ulaştığı anlaşılmıştır.

Tablo 7. Türkiye'nin Vietnam Karşısında (Karşılaştırmalı Ülke NRCA Değerlerine Göre) Karşılaştırmalı Avantajının En Yüksek Olduğu 10 Ürün Grubu

2001		2005		2010		2015		2020		2023	
'61	0.00051	'87	0.00054	'87	0.00067	'87	0.00104	'87	0.00155	'87	0.00143
'72	0.00029	'61	0.00042	'72	0.00043	'71	0.00069	'27	0.00070	'27	0.00113
'63	0.00014	'72	0.00035	'73	0.00022	'72	0.00029	'84	0.00067	'71	0.00069
'62	0.00014	'73	0.00017	'61	0.00015	'84	0.00027	'71	0.00048	'73	0.00033
'08	0.00012	'08	0.00016	'25	0.00014	'73	0.00024	'30	0.00034	'39	0.00026
'52	0.00012	'63	0.00015	'08	0.00013	'39	0.00020	'39	0.00033	'30	0.00023
'87	0.00011	'62	0.00014	'76	0.00009	'57	0.00012	'72	0.00032	'76	0.00018
'73	0.00010	'20	0.00010	'84	0.00009	'76	0.00011	'73	0.00029	'84	0.00015
'55	0.00009	'25	0.00009	'57	0.00008	'27	0.00009	'26	0.00016	'26	0.00014
'25	0.00008	'52	0.00009	'20	0.00008	'20	0.00009	'76	0.00015	'88	0.00014

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Tablo 7'de, Türkiye'nin dünya pazarında Vietnam'a karşı karşılaştırmalı üstünlüğünün yüksek olduğu ürün grubu olarak 2001 yılında "Örme Giyim Eşyası" ('61) ilk sırada yer almıştır. Sonraki yıllarda ise "Kara Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça" ('87) ilk sıraya yerleşmiştir. 2023 yılına gelindiğinde ise "Mineral Yakıtlar ve Yağlar" ('27), "İnci, Kıymetli Taş ve Metal" ('71), "Demir ve Çelikten Eşya" ('73) ve "Plastikler ve Mamulleri" ('39) Türkiye'nin Vietnam karşısında karşılaştırmalı üstünlüğünün yüksek olduğu diğer ürün grupları olmuştur. Aynı zamanda Türkiye'nin dünyada karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürün grupları ile Vietnam'a karşı karşılaştırmalı üstünlüğe sahip ürün gruplarının benzer olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Türkiye'nin Vietnam Karşısında (Karşılaştırmalı Ülke NRCA Değerlerine Göre) Karşılaştırmalı Dezavantajının En Yüksek Olduğu 10 Ürün Grubu

2001		2005		2010		2015		2020		2023	
'27	-0.00075	'27	-0.00109	'27	-0.00066	'85	-0.00223	'85	-0.00480	'85	-0.00436
'03	-0.00029	'64	-0.00030	'64	-0.00034	'64	-0.00071	'64	-0.00089	'64	-0.00080
'64	-0.00027	'03	-0.00024	'85	-0.00033	'62	-0.00031	'94	-0.00037	'62	-0.00026
'84	-0.00020	'85	-0.00016	'03	-0.00027	'03	-0.00025	'62	-0.00031	'94	-0.00024
'85	-0.00011	'10	-0.00014	'10	-0.00021	'09	-0.00023	'03	-0.00023	'03	-0.00018
'09	-0.00009	'84	-0.00014	'09	-0.00017	'10	-0.00016	'61	-0.00023	'09	-0.00017
'10	-0.00009	'90	-0.00012	'90	-0.00012	'94	-0.00015	'09	-0.00015	'99	-0.00016
'99	-0.00009	'09	-0.00010	'94	-0.00012	'42	-0.00014	'42	-0.00012	'61	-0.00014
'90	-0.00008	'94	-0.00009	'40	-0.00010	'90	-0.00013	'16	-0.00012	'95	-0.00012
'29	-0.00004	'29	-0.00009	'99	-0.00007	'44	-0.00010	'95	-0.00011	'44	-0.00011

Kaynak: Trade Map (2025a) ve Trade Map (2025c) verilerinin hesaplanması ile oluşturulmuştur.

Tablo 8'e göre, Türkiye'nin dünya pazarında Vietnam'a karşı karşılaştırmalı dezavantajının göreceli olarak daha yüksek olduğu ürün grupları arasında 2001, 2005 ve 2010 yıllarında "Mineral Yakıtlar ve Yağlar" ('27) ve 2015, 2020 ile 2023 yıllarında "Elektrikli Makina Cihaz Aksam" ('85) yer almıştır. 2005, 2010, 2015, 2020 ve 2023 yıllarında "Ayakkabı, Tozluk ve Benzeri" ('64) ikinci sırada yer almıştır. 2023 yılında ise "Örülmemiş Giyim Eşyası" ('62), "Mobilya, Aydınlatma, Prefabrik Yapı" ('94) ve "Balıklar ve Suda Yaşayan Canlılar" ('03) Türkiye'nin Vietnam karşısında NRCA değerlerinin düşük olduğu ürün gruplarını oluşturmuştur. Bununla birlikte Vietnam'ın dünyada karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürün grupları ile Türkiye'nin Vietnam karşısında karşılaştırmalı dezavantaja sahip ürün gruplarının benzerlik taşıdığı anlaşılmıştır.

6. Tartışma

Bu çalışma Türkiye ile Vietnam arasındaki ihracat benzerliğini ve iki ülke arasındaki karşılaştırmalı üstünlüğü 97 ürün grubu üzerinden analiz etmesi bakımından önemli özelikler taşımaktadır. Çalışma, 2001-2023 dönemi gibi geniş bir döneme odaklanmaktadır. Çalışmada birçok bulguya ulaşılmakla birlikte dört temel bulgu ile iki ülkenin rekabet durumu, geniş bir dönemde birçok farklı ürün grubu üzerinden açıklanmıştır. İlk temel bulguya göre, Türkiye ile Vietnam arasındaki ihracat benzerliği genel olarak artmış ve zaman için bu ülkeler birbirine rakip ülkeler haline gelmiştir. İkincisi ise Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğünün en yüksek olduğu ürün grubu "Kara

Taşıtı, Traktör, Bisiklet Aksam Parça" olurken, Vietnam'ın karşılaştırmalı üstünlüğünün en yüksek olduğu ürün grubu "Elektrikli Makina Cihaz Aksam" olmuştur. Üçüncüsü, iki ülke karşılaştırıldığında ikinciye benzer bir bulguya ulaşılmıştır. Dördüncü olarak iki ülkenin en çok rekabet ettiği ürün grupları arasında "Sert Kabuklu Meyveler", "Örme Giyim Eşyası" ve "Örülmemiş Giyim Eşyası" yer almıştır. Ancak bu ürün gruplarında Türkiye'nin Vietnam karşısındaki karşılaştırmalı avantajı azalmış, Vietnam daha rekabetçi hale gelmiştir.

Vietnam karşılaştırmalı üstünlüğünü özellikle tekstil ve giyim ürünlerinde arttırmıştır. Türkiye ile karşılaştırıldığında dünya pazarlarında daha güçlü bir konum elde etmiştir. Bu bulgu, birçok çalışma (Halife, 2022; Kathuria, 2018; Karabay ve Sarıçoban, 2021; Özbaş, 2025) ile tutarlılık göstermiştir. Buna karşın tekstil sektöründe Türkiye'nin Vietnam'a göre daha yüksek rekabet gücüne sahip olduğunu iddia eden çalışmadan (Özaytürk ve Özekenci, 2024) farklılık göstermiştir. Öte yandan, su ürünlerinde (Kuşat, 2019) ve sert kabuklu meyvelerde (Zhang ve Sun, 2022) Vietnam, Türkiye'ye göre daha yüksek karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmuştur. Dolayısıyla çalışmada ortaya çıkan sonuçlar, literatürde iki ülkenin yer aldığı sektörel açıdan yapılan çalışmalar ile tutarlılık göstermiştir.

Türkiye tekstil ve giyim ürünleri ile sert kabuklu meyvelerde rekabet avantajını sürdürmüştür. Ancak Vietnam bu sektörlerde önce Türkiye'nin rakibi olmuş, daha sonrasında ise Vietnam bu ürün gruplarında Türkiye'den daha fazla rekabet avantajı elde etmiştir. Özellikle son yıllarda Vietnam'a DYY girişlerinin yüksek olması, göreceli olarak daha düşük işgücü maliyetleri, birçok ülke ile yapılan serbest ticaret anlaşmalarının (STA) artması, lojistik olanaklarının gelişmesi ve böylelikle dünya pazarlarına daha fazla entegre olması bu ürün gruplarında Vietnam'ın başarılı olmasında önemli bir rol oynamıştır. Türkiye ise artan işgücü maliyetleri ve özellikle tekstil ve giyim sektöründe artan DYY çıkışları ile bu ürün gruplarındaki rekabet gücünün artmasını yavaşlatmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu STA ve gümrük birliği anlaşmaları ve stratejik bir lojistik üs konumunda olması rekabet avantajlarını sürdürmesine olanak tanımıştır.

Türkiye, Vietnam'a göre geçmişte tekstil ve giyim gibi emek-yoğun ve düşük katma değerli bir ürünlerde daha yüksek rekabet avantajına sahip olurken; zaman içinde kara taşıtı, traktör, bisiklet aksam ve parçaları gibi orta-yüksek teknolojili ürünlerde rekabet avantajını arttırmıştır. Böylelikle Türkiye'nin emek-yoğun ve düşük katma değerli ürünlerden orta-yüksek teknolojili ürünlere doğru yapısal bir değişim geçirdiği anlaşılmaktadır. Son yıllarda ise mineral yakıtlar ve yağlar, inci, kıymetli taş ve metal, demir

ve çelikten eşya ve plastikler ve mamulleri gibi farklı ürün gruplarında Vietnam'a göre daha yüksek karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olan Türkiye'nin sadece sanayi ürünlerinde değil, aynı zamanda hammadde ve ara mallar gibi alanlarda da güçlü bir konum elde ettiğine işaret etmektedir.

Vietnam, Türkiye'ye göre geçmişte mineral yakıtlar ve yağlar gibi ham maddeye dayalı ürünlerde daha yüksek rekabet avantajına sahip olurken, bu durum zaman için farklı sektörlere kaymıştır. Özellikle DYY ve STA'ların etkisiyle Vietnam'ın elektronik ve elektrikli aletler sektöründe hızla yükselen ihracatı, rekabet avantajı olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun benzeri bir durum ayakkabı ve aksamları sektöründe de yaşanmış, bu iki ürün grubunda Vietnam, Türkiye'ye göre dünya pazarlarında daha rekabetçi hale gelmiştir. Ayrıca Vietnam tekstil, mobilya ve su ürünleri gibi farklı ürün gruplarında rekabet gücünü arttırmış, bu sektörlerde Türkiye'nin önüne geçmiştir. Bu sektörlerin tamamı değerlendirildiğinde, Vietnam sadece düşük işgücü maliyetine dayanan emek-yoğun sektörlerde değil, aynı zamanda sermaye yoğunluğunun daha yüksek olduğu orta ve yüksek teknolojili ürün gruplarında da rekabet gücünü arttırmıştır.

7. Sonuç

Türkiye ile Vietnam arasındaki ihracat benzerliği artmış ve iki ülke giderek birbirinin rakibi haline gelmiştir. Türkiye, geçmişte emek-yoğun sektörlerde sahip olduğu rekabet avantajını zamanla kaybetmiş; buna karşılık kara taşıtları ve parçaları gibi orta-yüksek teknolojili ürünlerde rekabet üstünlüğünü artırarak yapısal bir dönüşüm geçirmiştir. Vietnam ise doğrudan yabancı yatırımlar, serbest ticaret anlaşmaları, düşük işgücü maliyetleri ve gelişen lojistik imkânları sayesinde yalnızca tekstil ve giyim gibi geleneksel emek-yoğun sektörlerde değil, aynı zamanda elektronik, ayakkabı, mobilya ve su ürünleri gibi farklı sektörlerde de rekabet gücünü arttırmıştır. Bu bağlamda, Türkiye daha çok sanayi ürünleri ve ara mallarında güçlü bir konum sergilerken, Vietnam geniş ürün yelpazesinde çeşitlenmiş bir rekabet üstünlüğü elde etmiştir. Dolayısıyla, her iki ülkenin küresel ticaretteki konumu zamanla farklılaşmış; Türkiye orta ve yüksek teknolojili ihracatta rekabetini sürdürürken, Vietnam ise küresel değer zincirlerine daha hızlı entegre olarak hem emek-yoğun hem de sermaye yoğun sektörlerde güçlü bir aktör haline gelmiştir.

Türkiye'nin uluslararası pazarlarda rekabet avantajlarını arttırabilmesi için tekstil ve giyim gibi emek-yoğun sektörlerde azalan rekabet avantajını telafi edebilmek için, orta ve yüksek teknolojili ürünlerde Ar-Ge ve inovasyon yatırımlarına ağırlık vermelidir. Küresel değer zincirlerine daha fazla uyum

sağlamak için yeni serbest ticaret anlaşmaları yapılmalı ve AB ile olan mevcut Gümrük Birliği yenilenmelidir. Artan işgücü maliyetlerinin olumsuz etkilerini azaltmak için yüksek katma değerli ürünlere yönelim hızlandırılmalı, dijitalleşme ve otomasyon yatırımları daha çok teşvik edilmelidir. Sert kabuklu meyveler başta olmak üzere tarım ve gıda ürünlerinde rekabet avantajının korunabilmesi için lojistik altyapı, marka stratejileri ve ihracat destek programları güçlendirilmelidir.

Vietnam'ın ihracatta rekabet gücünü arttırması için elektronik, ayakkabı, mobilya ve su ürünleri gibi sektörlerdeki güçlü performans sürdürülebilir hale getirilmelidir. Aynı zamanda bu sektörlerdeki DYY'lerin teknoloji transferine katkısı artırılmalıdır. Ayrıca ihracatın daha çok ÇUŞ'lar tarafından yapılması dolayısıyla yerli firmaların ihracata daha çok yönlendirilmesi gerekmektedir. Yüksek teknolojili ürünlerde rekabet avantajını arttırmak için nitelikli işgücü için daha fazla yatırım yapılmalıdır. STA'ların sağladığı avantajların uzun vadeli korunabilmesi için çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kriterleri dikkate alınarak yeni nesil ticaret anlaşmalarına uyum sağlanmalıdır.

Gelecek çalışmalarda ihracat benzerliği ve karşılaştırmalı üstünlüklerin zaman içindeki yapısal kırılmalarını tespit etmek için ekonometrik yöntemler kullanılabilir. Ayrıca Türkiye ve Vietnam'a yönelik DYY'lerin hangi sektörlerde karşılaştırmalı üstünlükleri değiştirdiği ayrıntılı şekilde incelenebilir. Bununla birlikte, Türkiye ve Vietnam'ın rekabet gücü yalnızca küresel düzeyde değil, AB, ABD ve Asya-Pasifik gibi belirli pazarlar açısından da değerlendirilebilir. Öte yandan iki ülkenin ihracatında önemli bir yeri olan AB ülkeleri dikkate alındığında, Avrupa Yeşil Mutabakatının her iki ülkenin ihracat rekabet gücüne etkisi değerlendirilebilir.

Kaynaklar

Altay, H. (2008). Karşılaştırmalı üstünlükler teorisi kapsamında Türk endüstrilerinin Avrupa Birliği (15) pazarındaki rekabet gücü düzeylerinin incelenmesi: 1995-2007. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (21), 215-239.

Aulia, A. N., Chasanah, N., Prasetyo, A. S., & Nalawati, A. N. (2020). Competitiveness and export similarity of Indonesia's coconut oil. *Jurnal Agribest, 4*(2), 123-132.

Aydemir, M. F. (2024). Product concentration and diversification in international trade: A comparison between Türkiye and China. *Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(2), 151-166.

Aydemir, M. F. (2025). Türkiye's peach and nectarine exports: An empirical analysis with normalized revealed comparative advantage (NRCA) indexes. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 30*(1), 202-215. https://doi.org/10.37908/mkutbd.1560294

Aytun, U., & Kılıçaslan, Y. (2018). Sektör düzeyinde rekabet edebilirlik ve dünya talebine uyum: Türkiye ve seçili ülkeler için bir analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 13*(1), 143-166. https://doi.org/10.17153/oguiibf.372344

Balassa, B. (1965). Trade liberalisation and revealed comparative advantage. *The Manchester School, 33*(2), 99-123. https://doi.org/10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x

Çimen, Z. A., & Ertekin, C. (2025). Export similarity index as a barometer of Turkey's agricultural machinery and equipment export competitiveness. *International Journal of Agriculture Environment and Food Sciences, 9*(1), 57-67. https://doi.org/10.31015/2025.1.8

Danna-Buitrago, J. P., & Stellian, R. (2022). A new class of revealed comparative advantage indexes. *Open Economies Review, 33*(3), 477-503. https://doi.org/10.1007/s11079-021-09636-4

Demir, M. A. (2020). The effect of Turkey's comparative advantage in pharmaceutical industry on the export of the sector: Time series analysis. *Bingöl University Journal of Social Sciences Institute, 10*(20), 509-530. https://doi.org/10.29029/busbed.737635

Demir, M. A. (2022). Türkiye'de fındığın 2016-2021 dönemi için rekabet durumu: Normalleştirilmiş açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksinin üç varyasyonu ile analiz. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(4), 907-914. https://doi.org/10.29106/fesa.1178221

Demirtaş, G., & Artık, A. İ. (2022). İmalat sanayinde doğrudan yabancı yatırımların rekabet gücüne etkisi: Türkiye üzerine ampirik bir analiz. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 40*(3), 566-586. https://doi.org/10.17065/huniibf.984048

Dhar, B. K., Tiep Le, T., Coffelt, T. A., & Shaturaev, J. (2023). US-China trade war and competitive advantage of Vietnam. *Thunderbird International Business Review, 65*(2), 255-263. https://doi.org/10.1002/tie.22325

Dünya Bankası. (2024). *Viet Nam 2045, trading up in a changing world, pathways to a high-income future*. https://documents1.worldbank.org/curated/en/099111424204523679/pdf/P1787841e077190d919b24181b4dcb14765.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2025)

Dünya Ticaret Örgütü. (2023). *World trade statistical review 2023*. Retrieved from https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtsr_2023_e.htm (Erişim Tarihi: 22.09.2025)

Erkan, B. (2012). BRIC ülkeleri ve Türkiye'nin ihracat uzmanlaşma ve rekabet düzeylerinin karşılaştırmalı analizi. *International Journal of Economic & Social Research, 8*(1), 101-131.

Finger, J. M., & Kreinin, M. E. (1979). A measure of export similarity and its possible uses. *The Economic Journal, 89*(356), 905-912. https://doi.org/10.2307/2231506

Gültekin, S. (2022). Türkiye'nin uluslararası ticarette rekabet gücü ve rekabetçi devalüasyonlar. *International Social Sciences Studies Journal, 8*(104), 3677-3685. http://dx.doi.org/10.29228/sssj.65780

Halife, H. (2022). Competitiveness analysis of textile industry of Turkey: Revealed comparative advantage approach. *International Journal of Global Business and Competitiveness, 17*(Suppl 1), 25-30. https://doi.org/10.1007/s42943-022-00062-y

Hasan, M. R., Swazan, I. S., & Das, D. (2024). Beyond the seams: evaluating competitiveness and comparative advantage in Vietnam's apparel industry. *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies, 17*(1), 4-28. https://doi.org/10.1108/JCEFTS-10-2023-0050

Hoang, V. (2018). Assessing the agricultural trade complementarity of the Association of Southeast Asian Nations countries. *Agricultural Economics/Zemedelska Ekonomika, 64*(10), 464-475. https://doi.org/10.17221/253/2017-AGRICECON

IMF. (2025). *GDP, current prices*. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/TUR/VNM (Erişim Tarihi: 12.09.2025)

Islam, F., & Das, D. (2025, January). Unraveling the global natural fiber exports: A decade-long dive into export competitiveness among leading exporters (2012-2022). In *International Textile and Apparel Association Annual Conference Proceedings* (Vol. 81, No. 1). Iowa State University Digital Press. https://doi.org/10.31274/itaa.18912

Karabay, G., & Sarıçoban, K. (2021). Research on competitiveness in technical textiles: Comparison of countries having the lion's share of technical tex-

tile world exports and Turkey. *Fibres & Textiles In Eastern Europe, 6*(150), 22-31.

Kathuria, L. M. (2018). Comparative advantages in clothing exports: India faces threat from competing nations. Competitiveness Review: *An International Business Journal, 28*(5), 518-540. https://doi.org/10.1108/CR-01-2017-0010

Kurt, A. S. (2023). Paradoxes in international trade: An evaluation on manufacturing sector for selected countries. In G. Salı (Ed.), *Current research in social, human and administrative sciences* (pp. 99-117). Gece Kitaplığı Yayınevi.

Kurt, G. (2018). Türkiye ve seçilmiş üretici ülkelerin çay sektöründe rekabet gücü. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(7), 153-186.

Kuşat, N. (2019). Su ürünleri sektörü rekabet gücü analizi: Türkiye ve beş lider ülke örneği. *Acta Aquatica Turcica, 15*(1), 43-54. https://doi.org/10.22392/egirdir.436866

Özaytürk, İ., & Özekenci, E. K. (2024). Analysis of trade competitiveness of the world's leading textiles exporters by hybrid MCDM methods. *İşletme Araştırmaları Dergisi, 16*(1), 166-186. https://doi.org/10.20491/isarder.2024.1784

Özbaş, H. (2025). Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörü ihracatında rakip ülke etkilerinin ampirik analizi. *Alanya Akademik Bakış, 9*(1), 308-323. https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1572272

Saki, Z., Moore, M., Kandilov, I., Rothenberg, L., & Godfrey, A. B. (2019). Revealed comparative advantage for US textiles and apparel. *Competitiveness Review: An International Business Journal, 29*(4), 462-478. https://doi.org/10.1108/CR-03-2018-0025

Shinoj, P., & Mathur, V. C. (2008). Comparative advantage of India in agricultural exports vis-à-vis Asia: A post-reforms analysis. *Agricultural Economics Research Review, 21*(1), 60-66. https://doi.org/10.22004/ag.econ.47361

Trade Map. (2025a). *List of products exported by Türkiye*. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1 (Erişim Tarihi: 11.09.2025)

Trade Map. (2025b). *List of products imported by Türkiye*. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1 (Erişim Tarihi: 11.09.2025)

Trade Map. (2025c). *List of products exported by Viet Nam*. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c%-

7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%-7c1%7c1%7c1 (Erişim Tarihi: 12.09.2025)

Trade Map. (2025d). *List of products imported by Viet Nam*. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c%-7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%-7c1%7c1%7c1 (Erişim Tarihi: 12.09.2025)

Tran, H. T., Truong, H. Q., & Van Dong, C. (2024). Determinants of product sophistication in Vietnam: Findings from the firm–multi-product level microdata approach. *Post-Communist Economies, 36*(1), 25-47. https://doi.org/10.1080/14631377.2023.2237178

Yazıcıoğlu, İ. E. (2022). Uluslararası ticaret teorilerinden mutlak, karşılaştırmalı ve rekabetçi üstünlükler teorilerine yönelik bir değerlendirme. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6*(2), 28-42. https://doi.org/10.30711/utead.1146536

Yılmazer, M., Çınar, S., & Duva, H. (2024). Gelişmekte olan ülkelerde küresel değer zincirlerinin belirleyicileri. *İzmir İktisat Dergisi, 39*(3), 675-697. https://doi.org/10.24988/ije.1380031

Yu, R., Cai, J., & Leung, P. (2009). The normalized revealed comparative advantage index. *The Annals of Regional Science, 43*, 267-282. https://doi.org/10.1007/s00168-008-0213-3

Yüksel, E., & Sarıdoğan, E. (2011). Uluslararası ticaret teorileri ve Paul R. Krugman'ın katkıları. *Öneri Dergisi, 9*(35), 199-206. https://doi.org/10.14783/od.v9i35.1012000285

Zhang, D., & Sun, Z. (2022). Comparative advantage of agricultural trade in countries along the Belt and Road and China and its dynamic evolution characteristics. *Foods, 11*(21), 3401. https://doi.org/10.3390/foods11213401